

บทที่ 3

หลักสูตรการสนธิวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครู

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 เป็นต้นมา หลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับประกาศนียบัตร
ของกรมการฝึกหัดครูที่ใช้อยู่มีทั้งสิ้น 5 ฉบับคือ

ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา พุทธศักราช 2508 วิชาบรรณารักษศาสตร์
เป็นวิชาบังคับในหมวดวิชาพิเศษ
2. หลักสูตรวิชาชุดประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ตามระเบียบกระทรวงการสนธิวิชา
ชุดครู พุทธศักราช 2505 - บรรณารักษศาสตร์
3. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาบรรณารักษ์ พุทธศักราช 2510

ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง

4. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง พุทธศักราช 2510 วิชาบรรณารักษศาสตร์
เป็นวิชาเอกและวิชาโท
5. หลักสูตรวิชาชุดครูมัธยม ตามระเบียบกระทรวงการสนธิวิชาชุดครู พุทธศักราช
2505 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 1) - บรรณารักษศาสตร์

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา

ในการจัดการสอนให้แก่ผู้ที่จะออกไปเป็นครู ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา
ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ. 2498 และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2502
นั้น ยังไม่มีวิชาบรรณารักษศาสตร์อยู่ในหลักสูตรทั้งสองฉบับ จนมาถึงการประกาศใช้หลักสูตร
ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ฉบับที่ 3 ซึ่งเริ่มใช้ในปีการศึกษา 2508 ในหลักสูตรฉบับนี้
วิชาบรรณารักษศาสตร์ ได้ถูกจัดให้อยู่ในหมวดวิชาพิเศษ มีเค้าโครงของหลักสูตรตามแผนภูมิ
ที่ 3 ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ฉบับที่ 3

หลักสูตรนี้แบ่งออกเป็น 3 หมวดคือ

1. หมวดวิชาสามัญ คือวิชาความรู้พื้นฐาน ได้แก่วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์
2. หมวดวิชาพิเศษ คือวิชาที่จะนำไปสอนในระดับชั้น ๆ ได้แก่วิชาเกษตรกรรม คหกรรมศาสตร์ ทัศนศึกษา พลานามัย ศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ การสอนวิชาลูกเสือและอนุชาด บรรณารักษศาสตร์
3. หมวดวิชาการศึกษา ได้แก่วิชาหลักการศึกษ จิตวิทยาการศึกษาและพัฒนาการเด็ก หลักการสอนและวิธีสอนวิชาเฉพาะ การฝึกสอน¹

วิชาบรรณารักษศาสตร์ที่จัดสอนนี้เริ่มใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2508 จนกระทั่งปัจจุบันนี้ จัดเป็นวิชาบังคับที่นักศึกษาทุกคนในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาต้องเรียน กำหนดจำนวน

¹ กรมการฝึกหัดครู, ผลงานครบรอบ 16 ของกรมการฝึกหัดครู (โรงพิมพ์รัฐสภา, 2514), หน้า 169.

หน่วยกิต 2 หน่วยกิต มีความมุ่งหมายเพื่อที่จะฝึกผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในการใช้หนังสือ และห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ประกอบการศึกษาค้นคว้า ฝึกนิสัยผู้เรียนให้สนใจใฝ่หาความรู้ ไท่กว้างขวางและทันสมัยอยู่เสมอ รู้จักศึกษาเล่าเรียนโดยพึ่งตนเองเป็นส่วนใหญ่ รักษา อานหนังสือจนเป็นกิจนิสัย และประการสุดท้ายฝึกนิสัยผู้เรียนให้เข้าใจสิทธิของตน รู้จักเคารพ สิทธิของผู้อื่น ตลอดจนให้รู้จักรักษาสาธารณสมบัติ²

นอกจากวิชาบรรณารักษศาสตร์ 1 (หลักการใช้หนังสือและห้องสมุด) แล้ว ผู้เรียน ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาที่ทำคะแนนได้ไม่ถึง 2.00 อาจเลือกเรียนวิชาอื่น ๆ ที่ ยังไม่เคยเรียนเพื่อทำคะแนนให้ถึง 2.00 วิชาบรรณารักษศาสตร์ 2 (ปฏิบัติการห้องสมุด) ก็เป็นอีกวิชาหนึ่งที่ผู้เรียนอาจเลือกเรียนได้เช่นเดียวกับวิชาเกษตรกรรม วิชาศิลปศึกษา และ วิชาพลานามัย³

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาบรรณารักษ

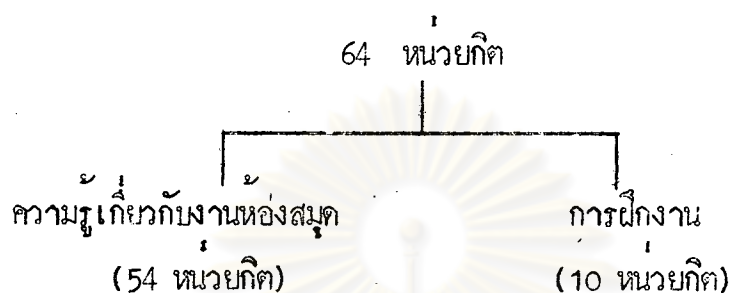
หลักสูตรฉบับนี้ได้เริ่มใช้เมื่อปีการศึกษา 2510⁴ มีเค้าโครงของหลักสูตรตามแผนภูมิ ที่ 4 และ 5 ดังนี้

² กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา พุทธศักราช 2508 (โรงพิมพ์การศาสนา, 2508), หน้า 52.

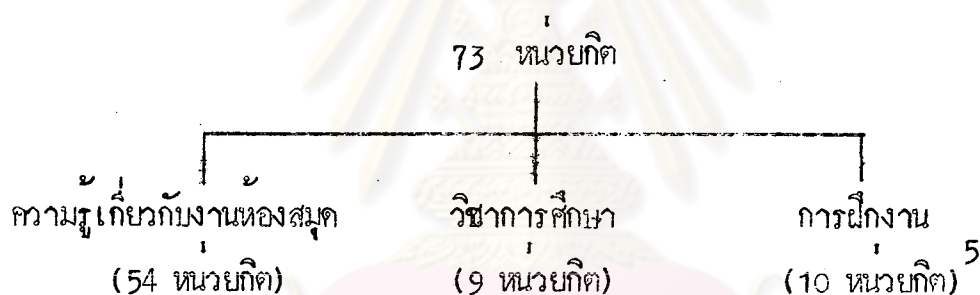
³ รายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตร ดูในภาคผนวก ก

⁴ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาบรรณารักษ พุทธศักราช 2510 (โรงพิมพ์คุรุสภา, 2510), หน้า 1.

แผนภูมิที่ 4 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพบรรณารักษ์ สำหรับผู้เรียนจบ ป.กศ.

แผนภูมิที่ 5 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพบรรณารักษ์ สำหรับผู้เรียนจบมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากแผนภูมิที่ 4 และ 5 แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพบรรณารักษ์ฉบับนี้ ระบุที่จะเข้าเรียน 2 ประเภทคือ ผู้ที่จบ ป.กศ. และ ม.ศ. 5 หรือ ม.ศ. 6 จำนวนหน่วยกิตที่ต้องเรียนจึงไม่เท่ากัน วิชาที่เรียนได้แบ่งออกเป็น 2 ภาคเรียน สำหรับภาคเรียนสุดท้ายเป็นการฝึกงานห้องสมุด ตลอดทั้งภาคเรียน⁶ ดังในตาราง 13

⁵ กรมการฝึกหัดครู, เรื่องเดิม, หน้า 174.

⁶ รายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตร อยู่ในภาคผนวก -

ตาราง 13 รายวิชาเรียนในเวลาหนึ่งสัปดาห์ของภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2

ลำดับที่	รายวิชา	หน่วยกิต	เวลาเรียน / สัปดาห์
ภาคเรียนที่ 1			
1	การใช้ห้องสมุด	2	2 ชั่วโมง
2	การแบ่งหมู่และการทำบัตรรายการหนังสือไทย	7	10 "
3	การเลือกหนังสือ	5	5 "
4	ห้องสมุดโรงเรียน	5	5 "
5	หนังสืออุเทศ	5	5 "
6	การทำอุปกรณ์การศึกษาจากวัสดุไคเปลาและราคาเบา	2	3 "
7	หลักการศึกษาศาสตร์ (กศ. 102) *	3	3 "
	รวม	29	33 "
ภาคเรียนที่ 2			
1	การแบ่งหมู่และการทำบัตรรายการหนังสืออังกฤษ	3	3 "
2	การบริหารงานห้องสมุด	5	5 "
3	วรรณกรรมสำหรับเด็ก	5	5 "
4	วรรณกรรมทางวิทยาศาสตร์	5	5 "
5	วรรณกรรมทางวิชาสังคมศาสตร์	5	6 "
6	วรรณกรรมทางวิชามนุษยศาสตร์	5	6 "
7	จิตวิทยา (กศ. 103) *	3	3 "
8	หลักการสอนทั่วไป (กศ. 104) *	3	3 "
	รวม	34	36 "
ภาคเรียนที่ 3			
	การฝึกงานห้องสมุด	10	30 "
	รวม	73	99 ชั่วโมง

หมายเหตุ วิชาที่มีเครื่องหมาย * สำหรับผู้ที่ไม่มีคุณวุฒิของโรงเรียนเพิ่มขึ้นจากรายวิชาปกติ
ที่มา : หมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาบริหารการณั้ใช้เวลาเรียน 1 ปี เริ่มใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2510 ถึงปีการศึกษา 2513 ก็พบว่าข้อบกพร่องอย่างสำคัญที่จะทำให้การจัดสอนหลักสูตรนี้ไม่เป็นประโยชน์เท่าที่มุ่งหมายกันไว้ จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงนำวิชาบริหารการณั้ศาสตร์ใหม่ระดับสูงขึ้น โดยจัดเข้าเป็นวิชาเอกและวิชาโทในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับชั้นสูง ฉบับที่ 3 ปี พ.ศ. 2510⁷

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง

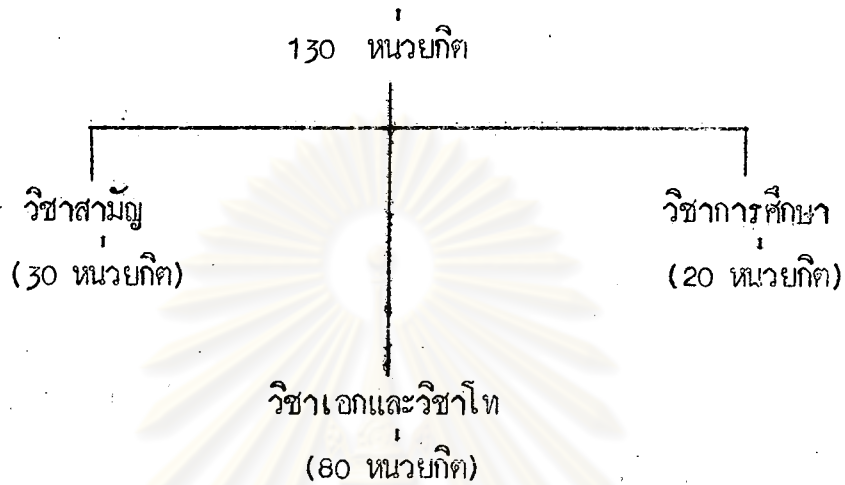
หลักสูตรระดับ ป.กศ.ชั้นสูง ที่ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2500 ยังไม่ได้จัดวิชาบริหารการณั้ศาสตร์เข้าไว้ด้วย⁸ แต่หลักสูตรของปี พ.ศ. 2504 วิชาบริหารการณั้ศาสตร์เป็นวิชาหนึ่งในวิชาเลือกโดยเสรี คือวิชาที่นักเรียนเลือกเรียน เพื่อให้มีพื้นฐานความรู้เพิ่มขึ้นหรือเรียนเพื่อส่งเสริมความถนัด ได้แก่วิชาเกษตรศาสตร์ ศิลปะ ศึกษาศาสตร์ พละนาฏย และวิชาพิเศษ เช่น โสตทัศนศึกษา การจัดและการใช้ของสมุด เป็นต้น⁹ ครั้นถึงปี พ.ศ. 2510 มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงอีกครั้งหนึ่ง และไปประกาศใช้เป็นฉบับที่ 3 ส่วนวิชาบริหารการณั้ศาสตร์เพิ่งจะมาเพิ่มเติมไว้ในหลักสูตร เป็นวิชาเอกและวิชาโท ในปี พ.ศ. 2515 ในหลักสูตรฉบับนี้มีเค้าโครงของหลักสูตรดังนี้

⁷ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (โรงพิมพ์การศาสนา, 2510), หน้า 2.

⁸ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (โรงพิมพ์การศาสนา, 2500), หน้า 18.

⁹ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (โรงพิมพ์การศาสนา, 2504), หน้า 15.

แผนภูมิที่ 6 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง ฉบับที่ 3

หลักสูตรนี้แบ่งประเภทวิชาออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. วิชาสามัญ คือวิชาที่นักเรียนทุกคนจะต้องเรียนได้แก่ วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นวิชาบังคับ ส่วนวิชาเลือกได้แก่ คณิตศาสตร์ หรือ วิทยาศาสตร์ หรือศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีไทย
2. วิชาการศึกษา ได้แก่ วิชาหลักการศึกษาก่อน การสอน พัฒนาการวัยรุ่น วิธีสอน และการฝึกสอน
3. วิชาเอกและวิชาโท คือวิชาที่นักเรียนจะเลือกเรียนเป็นวิชาเอกหรือวิชาโทได้แก่
 - 3.1 วิชาที่เลือกได้เป็นทั้งวิชาเอกและวิชาโท คือวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คณิตกรรมศาสตร์ เกษตรกรรม ดนตรีศึกษา และ บรรณารักษศาสตร์
 - 3.2 วิชาที่เลือกได้เป็นเฉพาะวิชาเอก คือวิชาอนุบาลและเด็กเล็ก นาฏศิลป์

3.3 วิชาที่เลือกได้เป็นเฉพาะวิชาโท คือ ศิลปะ หัตถศึกษา และงานประดิษฐ์¹⁰

เนื่องจากวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นทั้งวิชาเอกและวิชาโท การจัดวิชาให้เรียน จึงแบ่งเป็นภาคเรียนตามลักษณะวิชาที่ผู้เรียนแต่ละคนจะเลือกเรียน กำหนดจำนวนหน่วยกิตสำหรับ วิชาเอก 47 หน่วยกิต และวิชาโท 22 หน่วยกิต ผู้เรียนแต่ละคนจะต้องเรียนให้จบภายใน 5 ภาคเรียน¹¹ ดังแสดงในตาราง 14 และ 15

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁰ กรมการฝึกหัดครู, เรื่องเดิม, หน้า 171 - 172.

¹¹ รายละเอียดของหลักสูตร อยู่ในภาคผนวก ก

ตาราง 14 รายวิชาสำหรับผู้เลือกเรียนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์

ภาคเรียนที่	รายวิชา	หน่วยกิต/ชั่วโมง
1	บร. 215 การจัดหาหนังสือและทำบัตรรายการ 1	4/5
2	บร. 214 งานเทคนิคของห้องสมุด	2/3
	บร. 216 บริการห้องสมุด	3/4
3	บร. 213 วรรณกรรมและการเลือกวรรณกรรมสำหรับเด็ก	2/2
	บร. 217 บริการตอบคำถาม 1	3/4
	บร. 225 การจัดหาหนังสือและทำบัตรรายการ 2	4/4
4	บร. 212 หลักทั่วไปในการเลือกหนังสือ	1/1
	บร. 211 ห้องสมุดและสังคม	2/3
	บร. 218 การบริหารห้องสมุด 1	2/2
	บร. 221 วรรณกรรมและการเลือกวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น	2/2
	บร. 222 วรรณกรรมทางวิชามานุษยศาสตร์	2/2
	กศ. 319 วิธีสอนการอ่านของห้องสมุด	2/3
5	บร. 223 วรรณกรรมทางวิชาสังคมศาสตร์	2/2
	บร. 224 วรรณกรรมทางวิชาวิทยาศาสตร์	2/2
	บร. 226 บริการห้องสมุด 2	3/3
	บร. 227 บริการตอบคำถาม 2	3/4
	บร. 228 การบริหารห้องสมุด 2	3/3
	กศ. 300 การฝึกงานห้องสมุด	5/1 ภาคเรียน
	รวม	47/50

ที่มา : หมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ตาราง 15 รายวิชาสำหรับผู้เลือกเรียนวิชาโทบรรณารักษศาสตร์

ภาคเรียนที่	รายวิชา	หน่วยกิต/ชั่วโมง
1	บร. 215 การจัดทำหนังสือและทำบัตรรายการ 1	4/5
2	บร. 211 หอสมุดและสังคม	2/3
	บร. 217 บริการตอบคำถาม 1	3/4
3	บร. 216 บริการหอสมุด 1	3/4
	บร. 214 งานเทคนิคของหอสมุด	3/3
4	บร. 213 วรรณกรรมและการเลือกวรรณกรรมสำหรับเด็ก	2/2
	บร. 218 การบริหารหอสมุด 1	2/2
5	บร. 212 หลักทั่วไปในการเลือกหนังสือ	1/1
	กศ. 319 วิธีสอนการไร้หอสมุด	2/3
	รวม	22/27

ที่มา : หมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตาราง 14 และ 15 จะพบว่าวิชาที่ซ้ำกันสำหรับผู้เลือกเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอกและวิชาโท ทั้งนี้ เพราะว่าตามระเบียบข้อบังคับของการเลือกวิชาเรียนในวิทยาลัยครูนั้น ผู้ที่จะเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอกได้ จะต้องได้เคยเรียนเป็นวิชาโทมาก่อน¹² นอกจากวิชาจะซ้ำกันสำหรับผู้เลือกเรียนเป็นวิชาเอกและวิชาโทแล้ว หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงฉบับที่ 13 ใหม่นี้ ยังมีรายวิชาที่คล้ายคลึงและแตกต่างกับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาบรรณารักษณ์ฉบับที่ 14 เลิกใช้เมื่อปี พ.ศ. 2514 ท้าย ดังแสดงในตาราง 16 ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹² วิทยาลัยครูบางปะแก้วเจ้าพระยา, คู่มือสำหรับนักศึกษาปีการศึกษา 2515 (โรงพิมพ์สามมิตร, 2515), หน้า 12.

ตาราง 16 เปรียบเทียบหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพบรรณารักษ์
กับระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง

รายวิชา	หน่วยกิต/ ชั่วโมง	รายวิชา	หน่วยกิต/ ชั่วโมง
การแบ่งหมู่และการทำบัตรรายการ หนังสือไทย	7/10	การจัดหมู่หนังสือและทำบัตร รายการ 1	4/5
การเลือกหนังสือ	5/5	หลักทั่วไปในการเลือกหนังสือ	1/1
หนังสืออุเทศ	5/5	บริการตอบคำถาม	3/4
การแบ่งหมู่และการทำบัตรรายการ หนังสืออังกฤษ	3/3	การจัดหมู่หนังสือและทำ บัตรรายการ 2	4/4
การบริหารงานห้องสมุด	5/5	การบริหารห้องสมุด 1	2/2
วรรณกรรมสำหรับเด็ก	5/5	วรรณกรรมและการเลือกวรรณกรรม สำหรับเด็ก	2/2
วรรณกรรมทางวิทยาศาสตร์	5/5	วรรณกรรมทางวิชาวิทยาศาสตร์	2/2
วรรณกรรมทางวิชาสังคมศาสตร์	5/6	วรรณกรรมทางวิชาสังคมศาสตร์	2/2
วรรณกรรมทางวิชามนุษยศาสตร์	5/6	วรรณกรรมทางวิชามนุษยศาสตร์	2/2
การฝึกงานห้องสมุด	10/1 ภาคเรียน	การฝึกงานห้องสมุด	5/1 ภาคเรียน
ห้องสมุดโรงเรียน	5/5	ห้องสมุดและสังคม	2/3
การใช้ห้องสมุด	2/2	งานเทคนิคของห้องสมุด	2/3
การทำอุปกรณ์การศึกษาจากวัสดุ โพลีลาและวัสดุกระดาษ	2/3	บริการห้องสมุด 1	3/4
		บริการห้องสมุด 2	3/3
		บริหารห้องสมุด 2	3/3
		บริการตอบคำถาม 2	3/4
		วิธีสอนการใช้ห้องสมุด	2/3
		วรรณกรรมและการเลือกวรรณกรรม สำหรับวัยรุ่นและผู้ใหญ่	2/2
รวม	54/60	รวม	47/50

จากตาราง 16 จะพบว่าหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ทั้งสองฉบับ มีรายวิชาที่ใ้เรียนซ้ำกันถึง 10 วิชา ได้แก่วิชาการเบงหมุและทำบัตรรายการหนังสือ การเลือกหนังสือ หนังสืออุเทศ การบริหารงานห้องสมุด วรรณกรรมสำหรับเด็ก วรรณกรรมทางวิทยาศาสตร์ วรรณกรรมทางวิชาสังคมศาสตร์ วรรณกรรมทางวิชามานุษยศาสตร์ และการทำงานห้องสมุด วิชาที่ซ้ำกันเหล่านี้ จำนวนหน่วยกิตที่กำหนดให้ไม่เท่ากัน ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ จำนวนหน่วยกิตของแต่ละวิชามากกว่า

วิชาที่เหลืออีกนั้น เป็นวิชาที่จัดเพิ่มเข้ามาในหลักสูตรแต่ละหลักสูตร แต่หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง มีจำนวนวิชามากกว่า และลักษณะวิชาแตกต่างกัน

จำนวนหน่วยกิตในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ เลิกใช้ไปแล้วมีจำนวนหน่วยกิตมากกว่าคือ 54 หน่วยกิต ในขณะที่หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงกำหนดไว้เพียง 47 หน่วยกิต

วิชาบรรณารักษศาสตร์ ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง ระดับวิชาเอก และวิชาโท ได้มีการจัดทำแผนการสอนตามหลักสูตรฉบับนี้ โดยคณะอาจารย์สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ของวิทยาลัยครูทั่วประเทศได้เขามาร่วมการสัมมนาจำนวน 25 คน ณ หอประชุมคุรุสภา ระหว่างวันที่ 20 - 27 กันยายน พ.ศ. 2514¹³ และการสัมมนาของอาจารย์สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ของสถานศึกษาฝึกหัดครู จำนวน 33 คน ระหว่างวันที่ 2 - 8 ธันวาคม พ.ศ. 2516¹⁴ แผนการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ฉบับนี้ ใช้ควบคู่กับ

¹³ กรมการฝึกหัดครู หน่วยงานพิเศษ, กำหนดการสัมมนาบรรณารักษของสถานศึกษาฝึกหัดครู (กรมการฝึกหัดครู, 2514), หน้า 1 - 3. (พิมพ์อสังขนา)

¹⁴ กรมการฝึกหัดครู หน่วยงานพิเศษ, กำหนดการสัมมนาบรรณารักษของสถานศึกษาฝึกหัดครู (กรมการฝึกหัดครู, 2516), หน้า 1. (พิมพ์อสังขนา)

หลักสูตร ป.กศ.ชั้นสูง วิชาเอกและวิชาโทบรรณารักษศาสตร์ได้เป็นอย่างดี¹⁵

หลักสูตรทั้งสามฉบับที่กล่าวมาแล่นั้น เป็นหลักสูตรที่วิทยาลัยครูทั่วประเทศ 29 แห่ง ที่ได้เปิดสอนอยู่ขณะนี้ แต่ยังมีหลักสูตรอีก 2 ฉบับ คือหลักสูตรวิชาชุดประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาคณะระเบียบวาทกรรมการสอบวิชาชุดครู พ.ศ. 2505 วิชาบรรณารักษศาสตร์ และหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ ชุดครูมัธยม พ.ศ. 2511 ตามระเบียบวาทกรรมการสอบวิชาชุดครู พ.ศ. 2505 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ใช้สำหรับผู้สมัครสอบวิชาชุด พ.กศ. และ พ.ม. วิทยาลัยครูมิได้จัดสอบโดยตรงเป็นงานของกองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู

หลักสูตรวิชาชุดประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา วิชาบรรณารักษศาสตร์ เริ่มใช้ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2506¹⁶ มีความมุ่งหมายใหญ่ไว้เรียนได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของห้องสมุดที่มีต่อการศึกษา รู้จักวิธีการจัดห้องสมุด รู้จักให้บริการต่าง ๆ ของห้องสมุด ให้ได้มีประสิทธิภาพในการใช้และทำงานห้องสมุด และความมุ่งหมายประการสุดท้ายคือ ให้มีความสามารถดำเนินการจัดห้องสมุดสำหรับชั้นประถมศึกษา¹⁷ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่วางไว้ กองส่งเสริมวิทยฐานะครูร่วมกับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย จึงจัดให้มีการอบรมและเชิญวิทยากรจากที่ต่าง ๆ มาให้ความรู้ มีผู้นิยมมาอบรมเป็นจำนวนมากพอสมควร

¹⁵ กรมการฝึกหัดครู ศึกษานิเทศก์ แนะแนวการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (กรมการฝึกหัดครู, 2515), หน้า 1.

¹⁶ รายละเอียดของหลักสูตร ดูในภาคผนวก ค

¹⁷ กองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู หลักสูตรวิชาชุดประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ตามระเบียบวาทกรรมการสอบวิชาชุดครู พ.ศ. 2505 วิชาบรรณารักษศาสตร์ (พิมพ์ออคสำเนา)

หลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ชุดक्रमัธยม พ.ศ. 2511 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 1)

ตามระเบียบวาทกษาการสอบวิชาชุดครุ พ.ศ. 2505 หลักสูตรวิชาชุดครุระดับนี้เริ่มใช้ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2507¹⁸ ครั้นถึงปี พ.ศ. 2511 ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพื่อให้มีความเหมาะสมแก่ผู้เรียนและสามารถนำไปใช้ได้เป็นประโยชน์ไคมากยิ่งขึ้น มีความมุ่งหมายที่สมควรจะกล่าวถึงคือ ใหญ่ถึงความสำคัญของห้องสมุดที่มีต่อการศึกษา ใหญ่จักวิธีปฏิบัติงานใน ห้องสมุดและวิธีให้บริการต่าง ๆ ของห้องสมุด มีประสบการณ์ในการใช้และทำงานห้องสมุดพร้อม ทั้งใหม่ความรู้ความสามารถที่จะดำเนินการห้องสมุดโรงเรียนไค¹⁹ กองส่งเสริมวิทยฐานะ กรรมการฝึกหัดครุ ร่วมกับวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จักอบรมแก่ผู้สมัครสอบวิชาชุดครุ มัธยม วิชาบรรณารักษศาสตร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 จนถึงปัจจุบัน

สรุปผลหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครู

หลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ ของกรรมการฝึกหัดครุ ไค่ไค่กล่าวถึงมาแล้มีทั้งหมด 5 ฉบับด้วยกัน แต่ในวิทยาลัยครูปัจจุบันนี้ไค่ไค่ทำการศึกษาค้นคว้าไค่ไค่อยู่เพียง 4 ฉบับเท่านั้นคือ

- หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (บร. 101 หลักสูตรใช้หนังสือและห้องสมุด)
- หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาบรรณารักษ

¹⁸ รายละเอียดของหลักสูตร ดูในภาคผนวก...

¹⁹ กองส่งเสริมวิทยฐานะครุ กรรมการฝึกหัดครุ หลักสูตรวิชาชุดครุมัธยมตาม
หลักสูตรวาทกษาการสอบวิชาชุดครุ พ.ศ. 2505 วิชาบรรณารักษศาสตร์ (พิมพ์อัดสำเนา)

- หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (วิชาเอกและวิชาโท
บรรณารักษศาสตร์)
- หลักสูตรวิชาชุดक्रमมัธยม วิชาบรรณารักษศาสตร์

ซึ่งหลักสูตรเหล่านี้มักกันโดยทั่วไปแล้วยอมจะไต่ถามการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในคณา
 วิทยาลัยต่าง ๆ มาแล้วอย่างพอเพียง ไม่วว่าจะเป็นความมุ่งหมาย รายละเอียดของวิชาที่สอน ระยะเวลา
 ที่ใช้สอน ฯลฯ แต่เมื่อนำมาปฏิบัติคือเวลาสอนจริง ๆ จึงได้เห็นว่า ทฤษฎีที่กำหนดไว้กับภาคปฏิบัติ
 ที่ลงมือทำไม่สามารถจะไปในแนวเดียวกันได้บางครั้ง เช่นในคณาเนื้อหา ระยะเวลาที่ใช้สอน
 หนังสืออุเทศ เป็นต้น ฉะนั้นในหลักสูตรเหล่านี้ ถ้าได้มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงในบางเรื่อง
 บางอย่างที่ไม่เป็นแนวเดียวกัน ให้เป็นไปในแนวเดียวกัน หรือผู้สอนสามารถทำตามทฤษฎีได้
 เป็นส่วนใหญ่แล้วก็น่าจะอนุมัติให้ไว้ใช้ก็ได้ ซึ่งเป็นผลดีกับการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับ
 ต่าง ๆ อีกทั้งผู้เรียนจะได้รับประโยชน์หรือนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์กับตนเองและผู้อื่นมากยิ่งขึ้น
 ดังเช่น ตัวอย่างที่จะกล่าวมาเป็นระดับ ๆ ไป เพื่อสวดกแก่การที่จะทำความเข้าใจและติดตาม
 เรื่องดังนี้

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา

คณะกรรมการบรรณารักษสถานศึกษาฝึกหัดครู ซึ่งเข้าสัมมนาระหว่างวันที่ 26 เมษายน
 2508 ถึงวันที่ 7 พฤษภาคม 2508 ได้วิเคราะห์เนื้อหาในหลักสูตรของวิชาบรรณารักษศาสตร์
 ระดับนี้ไว้แล้ว คณะผู้วิเคราะห์ได้สรุปผลของความมุ่งหมายได้ 10 ประการคือ ใหญ่เรียนได้รับ

- ความรู้	- ความเข้าใจ
- นำเอาไปใช้ได้	- ประเมินค่า
- สังเคราะห์	- ละเอียครอบคอบ
- วิเคราะห์	- ทักษะ
- ทักษะ	- วิจารณ์

20

ตามที่กล่าวถึงความมุ่งหมายทั้ง 10 ประการมาแล้วนั้น ผู้เรียนโดยลงมือทำตามความมุ่งหมายเป็นส่วนใหญ่ เช่น ในข้อที่ว่า นำเอาไปใช้ได้ ผู้เรียนในวิชานั้นแล้วสามารถหาหนังสือสำหรับใช้ประกอบการค้นคว้าการเขียนรายงานได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ประหยัดเวลาและไต่เนื่อหาตรงตามความต้องการ หรือบางที่ยังสามารถช่วยแนะนำการใช้ของสมุด การค้นหาหาหนังสือให้แก่ผู้อื่นได้อีกด้วย

แต่เมื่อพิจารณาในด้านเนื้อหาวิชา จะสอดคล้องกับหลักสูตรที่วางไว้หรือไม่ ปรากฏว่ามีบางหัวข้อเรื่องที่ไม่สนองความต้องการหลักสูตร เช่น ความสำคัญของห้องสมุดกับอารมณ์ของมนุษย์ และไม่มีเนื้อหาวิชาพอที่จะขึ้นถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เช่น มีวัตถุประสงค์ใหญ่จกพึ่งตนเองในการศึกษาคนควา ในเนื้อหาวิชาที่จะให้ขึ้นถึงจุดประสงค์นั้นจะมีเพียงรู้จักใช้บัตรรายการเพื่อค้นหาหนังสือและรู้จักการใช้หนังสืออุเทศเท่านั้น ถ้าจะไต่ศึกษาถึงหนังสือประกอบสาขาวิชาสามัญต่าง ๆ ในหลักสูตรที่กำลังศึกษาอยู่ จะไต่ประโยชน์ยิ่งขึ้น

สำหรับบรรณารักษศาสตร์ 2 - ปฏิบัติการห้องสมุด เมื่อพิจารณาเนื้อหาวิชา ทำให้เห็นได้ว่า ผู้เรียนสามารถจะนำเอาความรู้ที่ใคร่รับซึ่งส่วนมากเป็นงานภาคปฏิบัตินั้นไปใช้ในการปฏิบัติงานห้องสมุดขนาดเล็กอย่างง่าย ๆ ได้ เช่น ห้องสมุดโรงเรียนขนาดเล็ก ห้องสมุดประชาชนในชุมชนที่ไม่ใหญ่มาก มีหนังสือและผู้รับบริการมากพอสมควร หรือไปเป็นบรรณารักษะผู้ช่วยของห้องสมุดทั่ว ๆ ไปได้ เพราะมีทั้งชั่วโมงปฏิบัติงาน และชั่วโมงที่จะต้องเรียนภาคทฤษฎีมากพอสมควร คือระหว่าง 4 - 6 ชั่วโมง ฉะนั้นวิชาบรรณารักษศาสตร์ 2 นั้น เนื้อหาวิชาที่มีความสมดุสยพอประมาณกับเวลาที่ไต่สอน ผู้เรียนสามารถนำเอาไปใช้ประโยชน์ในเวลาข้างหน้าได้ ทั้ง ๆ ที่ในวัตถุประสงค์เองมีไต่แรงไต่อย่างชัดเจนเลยว่าจะสอนเพื่อไต่ให้ผู้เรียนไปปฏิบัติงานห้องสมุดได้ หรือไปเป็นผู้ช่วยบรรณารักษะได้

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาศึกษาชั้นสูง

ถ้าจะพิจารณาโดยทั่วไป เนื้อหาวิชาส่วนมากสอดคล้องกับหลักสูตร มีบางวิชาเท่านั้นที่ไม่สนองความต้องการของหลักสูตร และไม่มีเนื้อหาวิชาพอที่จะขึ้นถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เช่น มีวัตถุประสงค์จะไต่ให้รู้ถึงความเป็นมาของห้องสมุดและหนังสือ แต่ไม่มีวิชาประวัติหนังสือและ

การพิมพ์ เช่นนี้จะส่งเสริมความรู้ของผู้เรียนยอมทำใจค่อนข้างยาก ถ้าจะได้มีการศึกษาบ้างในหลักสูตรก็คงจะไประโยชน์และเป็นการเพิ่มพูนความรู้ของผู้เรียน อีกทั้งจะฝึกนิสัยการค้นคว้าใหม่มากขึ้น

สำหรับระยะเวลาที่ใช้สอนเป็นเนื้อหาวิชา มีความสมดุลกันคือพอสมควรในบางวิชา พอให้ผู้เรียนจะเรียนใจความความพอใจ เช่นวิชาบริการของสมุด 1 ซึ่งเป็นวิชาที่ต้องมีเวลาในเรื่องภาคปฏิบัติมาก ๆ ในหลักสูตรก็กำหนดให้ถึง 4 ชั่วโมง ทำให้ผู้เรียนได้มีการฝึกภาคปฏิบัติหลักจากเรียนภาคทฤษฎีแล้วมากและเป็นอย่างดี ใ้ทดสอบความแม่นยำระหว่างภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติ พร้อมทั้งแสดงความสามารถของแต่ละคนในสถานต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานที่จะเป็นบริการของห้องสมุดได้

แต่วิชาของสมุดและสังคม ระยะเวลาที่มีมากเกินไปในบางหัวข้อทำให้วิทยาด้อยในส่วนภูมิภาคไม่สามารถจะใช้เวลาให้หมดตามที่กำหนดไว้ได้ เนื่องจากไม่มีหนังสืออ้างอิงมากพอสำหรับการศึกษาค้นคว้าและทำรายงานให้ทั่วถึงกันได้ และในกิจกรรมและวิธีสอนที่ใหญ่จุกของสมุดประเภทต่าง ๆ โดยให้ออกไปทำการสำรวจตามห้องสมุดต่าง ๆ นั้น ผู้เรียนไม่สามารถจะเข้าใจถึงความมุ่งหมายได้ เพราะบรรดาจังหวัดที่ในไซกรุงเทพบกนคร จะมีห้องสมุดอยู่เพียงไม่กี่แห่งเท่านั้น ทำให้เป็นปัญหากับผู้สอนมาก น่าจะได้มีการปรับปรุงชั่วโมงให้ลดน้อยลงแล้วนำไปเพิ่มให้กับวิชาอื่น เช่น วิชาหลักการเลือกซื้อหนังสือทั่วไป

ส่วนวิชาการจัดหนังสือและทำบัตรรายการ 1 และ 2 ระยะเวลาที่ให้ไม่มากพอกับการที่จะสอนให้โดยลงตามความมุ่งหมายที่ใ้วางไว้ เพราะเวลาจำกัด การสอนสอนโดยตรงตามเนื้อหาในหลักสูตรก็จริง แต่ความละเอียดของเนื้อหาไ้สอน เช่นเดียวกับผู้เรียน ๆ ไม่มีเวลาทำภาคปฏิบัติมากนัก ทำให้ขาดความชำนาญที่ควรจะได้ไปเสีย ฉะนั้นผู้เรียนบางคนไม่พยายามช่วยตัวเองในทางทักษะทางการพิมพ์บัตรรายการ โดยการไปฝึกหัดความรู้เพิ่มเติมเอาเองในระหว่างเรียนภาคทฤษฎี ส่วนหลักสูตรของทั้งระดับวิชาโทและวิชาเอกไม่มีวิชาฝึกหัดภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จึงปรากฏอยู่เสมอว่า ผู้เรียนที่ผ่านวิชานี้ไปแล้วไม่สามารถจะพิมพ์บัตรรายการให้ถูกแบบแผนได้เสมอไป ควรจะได้เพิ่มชั่วโมงของวิชานี้ใหม่มากขึ้นอีกวิชาละหนึ่งชั่วโมง เพื่อสำหรับฝึกทำบัตรรายการและฝึกพิมพ์ดีด

วิชาหลักการเลือกซื้อหนังสือทั่วไปก็เช่นกัน เป็นอีกวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากคือ มีเวลาเรียนหนึ่งชั่วโมงต่อหนึ่งสัปดาห์ รวมเบ็ดเสร็จจะเรียน 12 ชั่วโมง ภายในหนึ่งภาคเรียน จึงมีความรู้สึกว่าคุณเรียนคงจะไต่แต่ความรู้ทางทฤษฎีอย่างเดียว เพราะเวลาไม่พอสำหรับฝึกภาคปฏิบัติ ควรจะไต่แบ่งชั่วโมงจากวิชาห้องสมุดและสังคมมาเสียหนึ่งชั่วโมง เป็นเรียนสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง เพื่อให้ได้ผลตรงตามความมุ่งหมายที่วางไว้

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพบรรณารักษ์

เดิมหลักสูตรนี้เรียนภาควิชา "ประกาศนียบัตรครูบรรณารักษ์" แต่เพื่อให้เข้ารับราชการในตำแหน่งอื่น ๆ นอกจากตำแหน่งครูโศภน ก.พ. จึงเห็นสมควรให้เปลี่ยนชื่อจาก "ประกาศนียบัตรครูบรรณารักษ์" เป็น "ประกาศนียบัตรวิชาชีพบรรณารักษ์" โดยให้เจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการและเจ้าหน้าที่ ก.พ. ร่วมกันพิจารณาปรับปรุงแก้ไขโดยคำในหลักสูตรให้เหมาะสม ตามคำสั่งที่ สร. 0903/50337 ลงวันที่ 2 สิงหาคม 2510

หลักสูตรนี้ใช้เวลาเรียน 1 ปี เป็นภาควิชาการ 2 ภาคเรียน และภาคเรียนสุดท้ายเป็นการฝึกงานเพื่อหาความชำนาญตามห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ผู้เรียนได้เรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่ติดต่อกันไปจนจบหลักสูตร ทำให้ความรู้ของผู้เรียนติดต่อกันไปโดยไม่ขาดตอน ถ้าศึกษาจากตารางเปรียบเทียบหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพบรรณารักษ์และหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง จะเห็นได้ว่า นอกจากวิธีการเรียนจะไม่เหมือนกันแล้ว จำนวนวิชาที่ต้องเรียนของแต่ละคนก็ยังแตกต่างกันอีกด้วย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง จำนวนวิชามากกว่า แต่จำนวนชั่วโมงที่เรียนของระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพบรรณารักษ์ในแต่ละวิชามากกว่า ซึ่งเป็นผลดีกับผู้เรียนเป็นอย่างมาก นอกจากบางวิชาเท่านั้น เช่น ตัวอย่าง วิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก วิชาวรรณกรรมทางวิทยาศาสตร์ วิชาวรรณกรรมทางสังคมศาสตร์ และวิชาวรรณกรรมทางมานุษยศาสตร์ เป็นต้น จำนวนชั่วโมงที่เรียนสอนมากเกินไป คือวิชาละ 5 ชั่วโมงต่อหนึ่งสัปดาห์ ควรจะไต่ลดลงให้เหลือเพียงวิชาละ 2 - 3 ชั่วโมงต่อหนึ่งสัปดาห์ แล้วนำเวลาที่เหลือนี้ไปเพิ่มให้กับวิชาอื่น และอีกประการหนึ่งวรรณกรรมทุกอย่างจัดเรียนอยู่ในภาคเรียนเดียวกัน ทำให้ผู้เรียนเบื่อบทนายและต้องทำงานมาก จึงไม่มีผู้นิยมเรียนมากเท่าที่ควร

ประกอบทั้งผู้เรียนสำเร็จไปแล้วทำงานในลักษณะที่ไม่ตรงกับความต้องการไว้ บางพวก
จึงหาทางเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ฉะนั้นการผลิตบรรณารักษะระดับประกาศนียบัตรวิชาบรรณารักษะ
หลักสูตร 1 ปี จึงสิ้นสุดลง และใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง วิชาเอกวิชาโ
บรรณารักษศาสตร์แทน

หลักสูตรวิชาอุดมศึกษา วิชาบรรณารักษศาสตร์

หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2507 หลังจากที่ได้ใช้สอบไปแล้ว
พบว่ามีปัญหาหลายประการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น ในด้านเนื้อหาวิชา การทำภาคปฏิบัติ
และการวัดผล ทั้งนี้เป็นต้น จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการชุดหนึ่ง ซึ่งเคยทำการสอบวิชานี้มาแล้ว
เพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2511 ตามที่ไต่ถามมาแล้ว 21 หลักสูตรใหม่ที่เป็น
ผลมาจากการปรับปรุงครั้งนี้ หลักสูตร หัวข้อวิชา ภาคปฏิบัติและอื่น ๆ เหมาะสมอย่างยิ่ง เนื่อง
จากผู้เรียนได้รับความรู้จากทฤษฎีและทักษะ ที่สามารถนำไปใช้ได้ หลังจากผ่าน
การอบรมหลักสูตรนี้ไปแล้ว สามารถแนะนำผู้อื่นเกี่ยวกับห้องสมุดได้ เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุด
ประชาชน ห้องสมุดโรงเรียนขนาดเล็กได้ ส่วนผู้ให้การอบรมก็ได้อบรมตรงตามเนื้อหาในหลักสูตร
ที่วางไว้ทุกประการ ระยะเวลาที่ใช้สอน เวลาในการทำภาคปฏิบัติก็ตรงตามที่กำหนดไว้เป็น
ส่วนมาก ทั้งนี้จะเห็นได้จากจำนวนผู้เข้ารับการอบรมที่เพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี การปรับปรุงหลักสูตร
ครั้งนี้ จะใช้ต่อไปชั่วระยะหนึ่ง หากพบความไม่เหมาะสมใด ๆ เกิดขึ้น เป็นเรื่องที่กรมการฝึกหัดครู
จะได้จัดการปรับปรุงแก้ไขต่อไป เพราะขณะนี้กรมการฝึกหัดครูเป็นผู้ดำเนินการอบรมระดับนี้เอง
ทั้งหมด

จากการพิจารณาหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับวิทยาลัยครูทุกฉบับ จะเห็นว่า
ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หน่วยงานที่จัดการให้เป็นไปคยก็คือ หน่วยงานนี้เทศก

กรมการฝึกหัดครู ใ้จัดการสัมมนาหลายครั้งเพื่อการนี้ เริ่มแต่วิชาบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งเป็น
 วิชาบังคับของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) ตลอดจนหลักสูตรวิชาชุดक्रमัธยม
 วิชาบรรณารักษศาสตร์ และหลักสูตรสุดท้ายคือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง
 วิชาเอกและวิชาโทบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งได้มีการสัมมนาอาจารย์บรรณารักษ์และอาจารย์
 ผู้ช่วยบรรณารักษ์ วิทยาลัยครู 28 แห่ง เมื่อเดือนธันวาคม 2516 ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมและ
 เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนให้มากที่สุด ผู้เรียนสามารถจะนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เป็นประโยชน์
 ต่อการศึกษาและการพัฒนาสังคม หลักสูตรทั้งหมดนี้จะพบว่ามิใช่อบกพรองน้อยที่สุด เพราะจะ
 การทดลองใช้ไปแล้ว และคงจะใช้ต่อไปอีกนาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย